

**PRODUK SIMPANAN BERASASKAN GANJARAN:
KAJIAN KES DI BANK ISLAM MALAYSIA BERHAD
(BIMB) DAN BANK SIMPANAN NASIONAL (BSN)**

Anitha Rosland^{1*}, Muhamad Husni Hasbulah², Joni Tamkin Borhan¹

¹ *Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya*

² *Fakulti Keusahawanan & Perniagaan, Universiti Malaysia Kelantan*

ABSTRAK

Artikel ini membincangkan mengenai produk simpanan berasaskan ganjaran yang ditawarkan oleh Bank Islam Malaysia Berhad (BIMB) dan Bank Simpanan Nasional Berhad (BSN). Kedua-dua produk simpanan (Al-Awfar dan Sijil Simpanan Premium) yang ditawarkan oleh bank ini menawarkan ganjaran kepada pendeposit iaitu dalam bentuk cabutan bertuah yang akan dilakukan berdasarkan struktur cabutan yang telah disediakan oleh kedua-dua bank berkenaan. Oleh itu, kajian ini bertujuan untuk menilai kedua-dua jenis produk ini berdasarkan perspektif Islam dengan memberi tumpuan terhadap aspek kontrak, isu-isu yang timbul dan kelebihan serta kelemahan produk simpanan berasaskan ganjaran ini. Data kajian diperolehi melalui kajian perpustakaan dan temubual diantara penyelidik dengan BIMB, BSN dan Jabatan Kemajuan Agama Islam Malaysia (JAKIM). Analisis induktif, deduktif dan komparatif digunakan dalam kajian ini untuk menilai produk simpanan berasaskan ganjaran. Hasil kajian mendapati kontrak *Mudharabah* menjadi pilihan kedua-dua bank dalam menawarkan produk simpanan berasaskan ganjaran kerana penggunaannya lebih memenuhi kehendak Syarak berbanding penggunaan kontrak *Wadi'ah* yang pernah digunakan oleh BSN sebelum ini. Kajian juga mendapati kedua-dua produk ini bebas daripada unsur *al-maisir* dan *al-qimar* di samping dapat menarik lebih ramai pendeposit untuk menyimpan di bank yang menawarkan ganjaran dalam produk simpanan seperti ini.

Kata kunci: Al-Awfar, Sijil Simpanan Premium (SSP), *Mudharabah*, BIMB, BSN

---

* Corresponding author: Anitha Binti Rosland, Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya. E-mail: anitharosland@yahoo.com

Pengenalan

Sistem perbankan Islam pada masa kini telah berkembang dengan maju seiring dengan perbankan konvensional yang telah lama bertapak di Malaysia. Institusi perbankan Islam sekarang telah diterima pakai oleh pelanggan yang berbilang kaum dan agama sebagai salah satu tempat untuk menyimpan dan melabur wang mereka. Oleh itu, pelbagai produk dan perkhidmatan telah dibangunkan dalam industri perbankan Islam bagi memenuhi permintaan pelanggan di samping menekankan nilai-nilai Islam dalam perniagaan.

Di Malaysia, terdapat banyak institusi perbankan berlesen iaitu 27 buah bank perdagangan dan 16 buah bank Islam (Laman Rasmi Bank Negara Malaysia). Dengan adanya banyak institusi perbankan, secara tidak langsung wujudnya persaingan di antara bank-bank untuk menarik sebanyak mungkin keuntungan dari pelanggan. Oleh itu, pelbagai inisiatif yang dilakukan oleh pihak bank bagi menarik pelanggan untuk melanggan produk atau perkhidmatan yang disediakan.

Bank Islam Malaysia Berhad (BIMB) dan Bank Simpanan Nasional (BSN) telah menawarkan produk yang memberi peluang kepada pelanggan untuk mendapatkan manfaat secara tidak langsung. BIMB telah memperkenalkan produk simpanan dan pelaburan Al-Awfar manakala BSN pula menawarkan produk simpanan Sijil Simpanan Premium (SSP). Apabila menyertai produk-produk ini, pelanggan berkemungkinan akan memperolehi ganjaran lumayan yang dibuat oleh pihak bank. Pendeposit bertuah akan mendapat ganjaran melalui cabutan bertuah yang dilakukan oleh pihak bank manakala pendeposit lain pula tidak akan mengalami kerugian. Cabutan bertuah ini dilakukan sebulan sekali mengikut budi bicara pihak bank.

Kajian ini membincangkan kontrak yang sesuai digunakan dalam menawarkan produk simpanan berasaskan ganjaran kepada pelanggan. Selain itu, isu berkenaan hukum cabutan bertuah yang dilaksanakan oleh kedua-dua bank ini turut dibahaskan samaada ianya tergolong dalam *al-maisir* dan *al-qimar*. Di akhir kajian ini, kelebihan kedua-dua produk ini akan dikemukakan berdasarkan analisis yang telah dilakukan.

Sorotan Kajian Lepas

Mohd. Fuad Md. Sawari *et. al.* (2011) membincangkan SSP yang ditawarkan oleh BSN dari perspektif syariah. Kajian beliau mendapati bahawa kontrak yang digunakan oleh dalam SSP melanggar syarat kontrak *Wadi'ah*. Dalam *Wadi'ah*, bank tidak dibenarkan untuk membelanjakan wang untuk pelaburan, tetapi dalam amalan, BSN menggunakan wang untuk pelaburan. Oleh itu, kontrak asas dalam SSP bertukar menjadi *qard* (hutang) kontrak. Ulama sebulat suara mengisytiharkan bahawa memberi apa-apa manfaat seperti hadiah kepada pemiutang adalah riba, maka SSP dianggap sebagai tidak sah mengikut Syariah. Oleh itu, kajian ini mencadangkan melaksanakan kontrak mudarabah dalam produk SSP.

Muhammad Nor Azam Samah *et. al.* (2011) membincangkan mengenai perbezaan ciri-ciri produk al-Awfar dengan SSP, produk simpanan konvensional. Terdapat perbezaan di antara al-Awfar dan juga SSP, iaitu dalam kontrak yang digunakan dalam SSP. Di mana, dalam SSP wujudnya unsur perjudian dan cabutan bertuah yang dilakukan untuk memilih pemenang memerlukan perbincangan yang lebih lanjut. Penulis juga

memberikan beberapa persoalan untuk dibincangkan dengan lebih lanjut berkenaan dengan produk simpanan berasaskan produk.

Amir Shaharuddin (2010) telah membincangkan mengenai masalah dan mafsadah dalam menilai pematuhan syariah untuk membentuk produk perbankan Islam yang baru. Kajian ini menyokong peranan penasihat syariah dalam mencapai objektif. Di mana, peranan mereka dalam membentuk produk baru dan boleh dijual di pasaran adalah penting. Kajian ini menyokong idea Siddiqi mengenai penyesuaian masalah-mafsadah untuk mencapai ijtihad yang lebih tepat.

Yusuf Ramli (2008) membincangkan kontrak *Mudharabah* dalam institusi kewangan Islam. Kajian ini bertujuan untuk memahami dengan lebih jelas tentang kontrak *Mudharabah* iaitu mengenai kesesuaiannya untuk diguna pakai dalam pengurusan perniagaan moden. Di samping itu, kajian ini meneliti permasalahan yang wujud dalam pelaksanaannya dalam institusi kewangan, bank atau bukan bank di Malaysia. Hasil kajian mendapati bahawa *Mudharabah* boleh digunakan sebagai alternatif dalam mekanisme pembekalan modal.

Joni Tamkin Borhan (2005) telah membincangkan mengenai pelaksanaan prinsip syariah dalam amalan perbankan Islam di Malaysia. Tujuan utama penulisan ini adalah untuk meninjau pelaksanaan prinsip syariah yang berasaskan kepada Fiqh Muamalat dalam amalan perbankan Islam di Malaysia. Prinsip tersebut berasaskan akad pertukaran seperti *bay' al-inah*, akad perkongsian seperti *al-Mudharabah*, akad simpanan iaitu *al-Wadi'ah*, akad perwakilan iaitu *al-wakalah*, akad memberi kepercayaan seperti *al-wakalah*, dan sebagainya. Di samping itu, kajian ini juga membincangkan mengenai operasi perbankan Islam di mana operasi perbankan Islam menjalankan operasinya mengikut lunas-lunas syarak.

Radiah Abdul Kader (2001) telah menyentuh secara teori mengenai perbankan Islam serta realiti yang terjadi dalam perbankan Islam. Dalam realiti perbankan di Malaysia, sistem perbankan Islam yang sempurna beroperasi selari dengan sistem konvensional iaitu perbankan dwi sistem. Pendekatan perbankan dwi sistem ini telah menetapkan peranan SPI di Malaysia iaitu hanya sebagai alternatif dan bukannya pengganti kepada sistem perbankan konvensional. Beliau juga membincangkan mengenai prestasi perbankan Islam dalam keadaan kemakmuran dan kemelesetan ekonomi serta produk-produk yang ditawarkan dalam perbankan Islam.

Ab. Mukmin Ab. Ghani (1999) telah menjelaskan rupa bentuk dan krangka suatu sistem kewangan yang dikatakan sebagai sistem kewangan Islam di samping membuktikan bahawa ia serasi dan berdaya maju untuk dilaksanakan dalam dunia kewangan kini. Selain itu, penulis juga turut menghuraikan prinsip syariah yang menjadi landasan kepada pembiayaan kewangan Islam. Selain itu, penulis juga memperlihatkan bagaimana prinsip tersebut boleh digunakan dalam membentuk produk dan instrumen kewangan Islam yang berdaya maju untuk dilaksanakan oleh masyarakat moden.

Metodologi Kajian

Dalam mencapai objektif kajian ini, penulis telah mengenal pasti beberapa kaedah atau metod kajian yang boleh digunakan di dalam mengumpul dan menganalisis data yang

ditemui. Data yang diperolehi telah dikumpul dan dianalisis bagi menghasilkan sebuah kajian yang berautoriti dan mencapai objektif kajian yang dikehendaki.

Secara umumnya penyelidikan yang dijalankan menggunakan dua kaedah pengumpulan data iaitu melalui penyelidikan perpustakaan dan penyelidikan lapangan. Data yang diperolehi adalah daripada bahan-bahan yang terdiri daripada kitab bahasa Arab, buku perbankan dan kewangan Islam, jurnal dan pelbagai lagi bahan-bahan yang terdapat di perpustakaan atau pusat sumber ilmu. Dalam kajian ini, penulis juga pergi ke lapangan iaitu ke tempat kajian kes iaitu Bank Simpanan Nasional untuk mendapatkan data dan maklumat secara langsung dengan melakukan temubual.

Data yang diperolehi daripada lapangan, kemudiannya dianalisis menggunakan metode induktif iaitu satu cara menganalisis data dengan mencari pembuktian daripada dalil yang bersifat khusus untuk mencapai dalil yang bersifat umum. Metode ini digunakan untuk membuat pendefinisian serta menjelaskan fungsi dan perkembangan produk al-Awfar dan juga SSP. Kajian ini juga menggunakan metode deduktif iaitu satu cara menganalisis data serta melakukan penulisan berdasarkan fakta-fakta yang bersifat umum kepada fakta-fakta yang bersifat khusus. Metode ini digunakan untuk menganalisis akta-akta dan fatwa-fatwa semasa yang berkaitan dengan cabutan bertuah dan juga pemberian ganjaran dalam produk al-Awfar dan juga SSP. Selain itu metode komparatif juga digunakan. Metode komparatif ialah proses membuat perbandingan antara data-data yang dikumpul bagi memperolehi satu kesimpulan yang tepat dengan masalah kajian.

Latarbelakang Bank Islam Malaysia Berhad & Al-Awfar

Bank Islam Malaysia Berhad (BIMB) merupakan bank Islam pertama yang ditubuhkan adalah berasaskan Syariah di Malaysia. BIMB memulakan operasinya pada Julai 1983 dengan sebuah cawangan di Kuala Lumpur (Nor Mohamed Yakcop, 1996). Matlamat utama penubuhan BIMB adalah untuk berusaha sedaya upaya menjalankan operasinya sebagai sebuah bank perdagangan berlandaskan hukum-hukum syarak, untuk menyediakan kemudahan dan khidmat bank kepada semua umat Islam dan rakyat negara ini dengan mencapai keteguhan dan keupayaan berkembang maju dari semasa ke semasa (Bank Islam Malaysia Berhad, t.t). BIMB telah menyediakan lebih daripada 70 produk dan perkhidmatan perbankan Islam yang inovatif dan canggih, setanding dengan khidmat yang ditawarkan oleh bank konvensional lain.

BIMB berkembang dengan semakin kukuh seperti yang dapat dilihat melalui prestasi kewangan dan modal berbayarnya, yang amat penting dalam pertumbuhan asetnya. BIMB telah dianugerahkan Anugerah Platinum Reader's Digest kerana menjadi Jenama Paling Dipercayai selama empat tahun berturut-turut. Senarai anugerah Bank yang semakin bertambah ini turut memasukkan gelaran "Bank Islam Terbaik di Malaysia 2011" yang diberikan oleh Islamic Finance News yang berprestij (Laman Rasmi Bank Islam Malaysia Berhad).

Akaun simpanan dan pelaburan Al-Awfar dilancarkan pada 25 Mac 2009. Produk ini menggunakan kontrak perkongsian *Mudharabah*, di mana pendeposit sebagai pemilik modal (*rabbul mal*) menyumbangkan modal untuk diuruskan oleh Bank sebagai pengusaha (*mudharib*) bagi urus niaga perbankan termasuk memberikan pembiayaan, pelaburan dan lain-lain. Keuntungan akan diagihkan di antara bank dan pendeposit

mengikuti kadar perkongsian keuntungan yang telah dipersetujui sejak awal kontrak iaitu 98% (Bank) dan 2% (pendeposit) bagi akaun simpanan dan 70% (Bank) dan 30% (pendeposit) bagi akaun pelaburan (Laman Rasmi Bank Islam Malaysia Berhad).

Produk Al-Awfar telah dibentangkan kepada Majlis Pengawasan Syariah Bank Islam untuk kelulusan. Majlis melalui mesyuaratnya kali ke 102 pada 7 April 2008 dan ke 109 pada 26 Mac 2009 telah meluluskan produk ini (Portal Rasmi Fatwa Malaysia).

Produk ini menawarkan cabutan bertuah kepada para pendeposit. Di mana, pendeposit bertuah akan menerima hadiah berbentuk ganjaran wang tunai bernilai RM2.32 juta setiap tahun yang disediakan oleh pihak bank. Cabutan ini akan diadakan setiap bulan dan suku tahunan. Cabutan dilakukan di kalangan pendeposit di mana setiap RM100 yang disimpan mewakili satu peluang untuk cabutan hadiah.

Pada tahun produk al-Awfar diperkenalkan, ianya telah mendapat sambutan daripada para pendeposit. Berdasarkan jadual di bawah, sebelum BIMB menawarkan produk simpanan Al-Awfar jumlah deposit pelanggan mengalami penurunan sepanjang tempoh 2007 dan 2008 iaitu sebanyak 21.98% kepada 17.86%. Namun, selepas wujudnya produk simpanan Al-Awfar, peningkatan jumlah deposit di BIMB berlaku sebanyak 21.42% berbanding tahun sebelumnya. Menjelang hujung tahun 2010 jumlah deposit pelanggan di BIMB telah menurun semula kepada 6.65% berbanding tahun sebelumnya (BIMB, 2011). Keadaan ini menggambarkan kejayaan produk simpanan Al-Awfar dalam usaha menarik pelanggan berjaya meningkatkan jumlah deposit di bank pada tahun pertama sahaja. Walaupun hanya dapat menarik pendeposit hanya pada tahun pertama sahaja usaha ini menampakkan hasil yang cukup baik (Rujuk Jadual 1).

Jadual 1: Jumlah Deposit Pelanggan di BIMB (2006-2010)

Tahun	2006	2007	2008	2009	2010
Jumlah deposit pelanggan (RM)	14,442,774	17,616,899	20,763,168	25,211,516	26,888,250
Jumlah aset (RM)	14,597,710	19,091,175	23,559,424	27,490,826	30,364,166

* Sumber: Laporan Kewangan BIMB

Setelah melihat kejayaan produk simpanan dan pelaburan al-Awfar, BIMB telah memperkenalkan produk simpanan Al-Awfar Junior pada tahun 2011. Di mana, BIMB menyasarkan RM50 juta deposit dengan sasaran 100,000 penyimpan berumur di bawah 18 tahun ke bawah dalam tempoh setahun. Simpanan minimum adalah sebanyak RM10 dan RM10 mewakili satu unit undian. Ke kerapannya dilakukan bagi produk simpanan al-Awfar Junior adalah sama dengan produk simpanan al-Awfar. Malah nisbah perkongsian keuntungan juga adalah sama iaitu 98% pihak Bank dan 2% bagi pendeposit (Laman Rasmi Bank Islam Malaysia Berhad).

Latarbelakang Bank Simpanan Nasional & Sijil Simpanan Premium

Bank Simpanan Nasional (BSN) ditubuhkan di bawah Akta Parlimen 146 - Undang-Undang Malaysia 1974 pada 1 Disember 1974. Menurut Akta ini, BSN mengambil alih semua tugas dan tanggungjawab Bank Simpanan Pejabat Pos. Misi BSN ialah untuk menggalakkan tabungan, pelaburan dan pengurusan kewangan yang bijak di kalangan rakyat Malaysia untuk meningkatkan kualiti hidup mereka. BSN merupakan institusi yang menawarkan produk perbankan Islam tetapi tidak secara sepenuhnya, ataupun

secara sampingan (*Windows Islamic Banking*). BSN mempunyai lebih daripada 5,100 kakitangan dan 373 cawangan di seluruh negara (Laman Rasmi Bank Simpanan Nasional).

SSP telah dilancarkan pada 1 Jun 1978 berobjektifkan untuk menarik orang ramai menyimpan wang. Sijil ini dikeluarkan oleh bank bagi akaun deposit di mana pemegang sijil boleh memperoleh dividen atas budi bicara bank (Laman Rasmi Bank Simpanan Nasional). SSP merupakan suatu sijil simpanan bernombor yang boleh ditebus, sama ada atas permintaan atau sebaliknya.

Pemegang sijil berpeluang mengambil bahagian dalam cabutan bertuah yang diadakan oleh bank untuk anugerah pembayaran bonus dengan cara tunai atau selain daripada pemberian tunai kepada pemegang sijil. Skim ini dilaksanakan di bawah Seksyen 33, Akta BSN 1974 (1). Sijil boleh ditebus di mana-mana BSN selepas empat puluh lima hari sijil hari dari tarikh pengeluaran sijil. Sijil yang tidak ditebus boleh terus menyertai cabutan seterusnya. Tiap-tiap sijil boleh ditebus mengikut nilai sijil tanpa apa-apa pengurangan dalam nilai yang telah didepositkan (Laman Rasmi Bank Simpanan Nasional).

SSP boleh dibeli di mana-mana cawangan BSN dan sijil-sijil dikeluarkan dengan serta merta. Individu yang berumur dua belas tahun ke atas layak untuk membeli. Pembelian minimum ialah satu unit bernilai RM10.00 dan tidak ada had pembelian maksimum. Setiap unit didaftarkan di bawah nama pemegang dan tidak boleh dipindahmilik.

Cabutan akan diadakan pada setiap bulan. Manakala cabutan SSP istimewa diadakan pada hujung bulan Disember 2013. Cabutan ini hanya layak untuk pemegang SSP yang mempunyai simpanan minimum RM 3,000 dan ke atas sebelum 25 Disember 2013. Skim ini telah menawarkan sebanyak lebih 37,000 hadiah disediakan untuk sepanjang pada tahun (Laman Rasmi Bank Simpanan Nasional). Keputusan setiap cabutan disiarkan dalam akhbar-akhbar terpilih, papan maklumat cawangan BSN dan laman web BSN. Jadual 2 dan 3 dibawah menunjukkan nisbah perkongsian untung transaksi SSP mengikut kontrak Mudharabah mengikut jumlah deposit yang dibuat oleh pelanggan (Laman Rasmi Bank Simpanan Nasional).

Jadual 2: Nisbah Perkongsian Untung (Bank: Pelanggan)

SSP	Nisbah Perkongsian Untung	Kadar Keuntungan Indikatif
< RM5,000	98:2	0.15%
Sehingga RM50,000	97:3	0.21%
> RM50,000	93.5:6.5	0.60%

* Sumber: Laman Rasmi Bank Simpanan Nasional

Jadual 3: Nisbah Perkongsian Untung (Bank: Pelanggan)

SSP Edisi Khas	Simpanan Minima	Nisbah Perkongsian Untung	Kadar Keuntungan Indikatif
6 Bulan	RM1000	75:25	2.00%
12 Bulan	RM3000	70:30	2.42%

* Sumber: Laman Rasmi Bank Simpanan Nasional

Pada tahun 2008, jumlah nilai simpanan daripada SSP adalah sebanyak RM970 juta (Utusan Online, 2008). Sambutan terhadap produk ini terus meningkat dari semasa ke

semasa dan pada akhir Disember 2012, jumlah nilai simpanan daripada SSP adalah sebanyak RM 2,002.5 juta (BSN, 2011). Ternyata dengan menggunakan insentif cabutan bertuah untuk menarik pelanggan adalah salah satu cara yang memberikan impak positif kepada pihak bank.

Kesesuaian Kontrak

Setiap kontrak yang telah digariskan oleh syarak mempunyai syarat-syaratnya yang tertentu. Oleh itu, dalam membentuk produk baru yang menggunakan kontrak Islam perlulah memenuhi syarat-syarat yang telah ditetapkan agar tidak tersasar dari jalan yang benar. Bagi produk yang menawarkan ganjaran hadiah seperti al-Awfar dan SSP perlu mengaplikasikan kontrak Islam yang bersesuaian bagi memastikan perkara-perkara yang membatalkan akad seperti riba dan judi tidak terjadi.

Apabila pendeposit menyimpan deposit, kontrak terlibat adalah kontrak *Wadi'ah*. Melalui kontrak *Wadi'ah*, pemegang amanah bertanggungjawab menjaga barang amanah yang diberikan oleh pemberi amanah (Zulkifli Mohamad al-Bakri, 2011). Oleh itu pemberian hadiah boleh berlaku kepada mana-mana pihak yang terlibat mengikut kehendak masing-masing. Malah, perkara ini tidak akan memberikan kesan kepada kontrak ini.

Menurut jumbuh, kontrak *Wadi'ah yad Dhamanah* adalah *al-qard* yang bermaksud hutang. Di mana, dana daripada pendeposit (pemberi hutang) diuruskan oleh Bank (penerima hutang) serta bank bertanggungjawab sebagai penjamin kepada dana pendeposit. Oleh itu setiap ganjaran yang diberikan di atas pemberian hutang diklasifikasikan sebagai riba berasaskan dalil. Maka, perkara ini akan membatalkan kontrak kerana mempunyai unsur riba.

Mudharabah merupakan akad perkongsian untung rugi di antara pendeposit (pemodal) dan pengusaha (bank) dan bukannya kontrak hutang atau pinjaman. Ganjaran dan hadiah boleh diberikan dengan syarat kontrak *Mudharabah* hendaklah jelas dan dana hadiah tidak diambil dari sumber *Mudharabah*. Perkara ini menjadi isu apabila pemberian hadiah ini dibuat secara cabutan bertuah. Namun, ia tidak berkonsepkan perjudian kerana pemberian hadiah tidak mendatangkan kerugian kepada mana-mana pihak yang terlibat. Maka dengan ini, jelaslah bahawa *Mudharabah* merupakan kontrak yang sesuai untuk produk Al-Awfar, BIMB dan SSP, BSN.

Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Kebangsaan bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia Kali ke-98 yang bersidang pada 13-15 Februari 2012 telah membincangkan status terkini pematuhan Syariah Skim Sijil Simpanan Premium BSN. Di mana, sebelum ini Skim Sijil Simpanan Premium BSN yang menggunakan akad *Wadi'ah* telah dikemaskini dengan menggunakan akad *Mudharabah* (perkongsian untung dan rugi) dan dana SSP dilaburkan dalam instrumen dan aset yang mematuhi Syariah serta hadiah-hadiah yang disumbangkan adalah menggunakan dana dari sumber Skim Perbankan Islam BSN (Portal Rasmi Fatwa Malaysia). Oleh itu muzakarah bersetuju memutuskan bahawa SSP yang telah diperbaharui pelaksanaannya oleh BSN adalah produk yang sepenuhnya mematuhi Syariah dan diharuskan oleh syarak.

Antara hujah-hujah yang berkaitan keharusan produk Sijil Simpanan Premium ini ialah kejelasan kontrak *Mudharabah* yang digunakan dalam produk SSP ini di mana

pendeposit bertindak sebagai pemodal dan BSN sebagai pengusaha. Keuntungan dari dana ini akan diagihkan kepada pendeposit menurut nisbah yang telah dipersetujui. Di samping itu, dana yang terkumpul melalui SSP ini mesti dilaburkan dalam instrumen dan pelaburan patuh Syariah. Manakala, sumber dana hadiah pula diperolehi daripada kos operasi BSN melalui Skim Perbankan Islam dan bukannya daripada dana pendeposit serta jaminan dana pendeposit terhadap SSP ini bukannya dari pihak bank yang merupakan pihak yang berkontrak tetapi jaminan dari pihak ketiga yang tidak terlibat dalam kontrak tersebut (kerajaan).

Isu-isu Dalam Produk Al-Awfar & SSP

Dalam produk al-Awfar, BIMB telah menggunakan kontrak *Mudharabah* sebagai akad. Manakala SSP sebelum ini menggunakan kontrak *Wadi'ah*. Mengikut kontrak *Wadi'ah* pemegang tidak boleh menggunakan wang yang diamanahkan oleh pengeluar dana terlibat dalam sebarang transaksi. Melalui SSP wang yang didepositkan oleh pengguna kepada BSN telah digunakan oleh pihak bank untuk tujuan pelaburan. Menurut Fuad (2010) melalui SSP, BSN telah menggunakan wang pendeposit dalam SSP untuk tujuan pelaburan dan mencampurkan wang pendeposit SSP dengan pendeposit yang dalam produk lain. SSP berada di bawah dua keadaan iaitu pertama, kontrak *Wadi'ah* bertukar kepada kontrak *Wadi'ah yad Dhamanah* dan yang kedua, penggunaan deposit dalam SSP bersama deposit dalam kontrak lain dalam menguruskan dana (Arif, J.M, 2008).

SSP sebelum ini boleh diklasifikasikan sebagai kontrak *Wadi'ah yad Dhamanah* kerana melalui SSP pendeposit akan menandatangani wang ke dalam bank dan bank akan menggunakan wang pendeposit dengan tujuan pelaburan. Keadaan ini bertepatan dengan kontrak *Wadi'ah yad Dhamanah* di mana bank merupakan penjamin kepada simpanan wang pendeposit. Secara tidak langsung, keadaan tersebut boleh diklasifikasikan sebagai kontrak *Qard* iaitu bermaksud pinjaman.

Setiap wang yang didepositkan ke dalam bank adalah merupakan pinjaman kepada bank. Ulama fuqaha juga bersepakat bahawa kontrak *Wadi'ah yad Dhamanah* bermaksud memberi pinjaman kepada bank melalui pendeposit. Menurut Al-Qardawi (1998) dalam perbankan kontrak *Wadi'ah yad Dhamanah* yang digunakan menunjukkan hubungan di antara bank dengan pendeposit dalam akaun *Wadi'ah* merupakan hubungan penghutang dan pemiutang (Al-Qardawi, Y., 1998). *International Fiqh Academy of the Organization of Islamic Conference* (OIC) (1998) sesi ke 9 membincangkan simpanan dalam akaun yang boleh dikeluarkan pada bila-bila masa tidak kira melalui bank Islam ataupun bank konvensional maka dianggap sebagai pinjaman kepada bank. Oleh itu, bank sebagai penerima deposit bertanggungjawab sebagai penjamin kepada simpanan dan bertanggungjawab mengembalikan dana apabila diminta oleh pendeposit.

Al-Zuhaily (2006) pula menyatakan wang yang diletakkan dalam pendeposit simpanan dan sijil pelaburan dianggap sebagai *al-Qard* (hutang) dan bukan kontrak *Wadi'ah* seperti mana yang dikemukakan oleh sebahagian fuqaha. Ini kerana jika ia dianggap simpanan maka pihak bank tidak boleh menggunakan wang simpanan sebagai modal seperti dalam kontrak *Wadi'ah* yang menyatakan bahawa pemegang deposit hanya bertindak sebagai penjaga atau pemegang amanah bukan sebagai pengurus aset (Al-Zuhayli, W., 2006).

Berdasarkan hujah-hujah yang dibincangkan dan dipersetujui oleh ulama seperti di atas, menunjukkan bahawa melalui SSP, pihak bank menggunakan wang simpanan pendeposit. Oleh itu, secara tidak langsung ia mengubah kontrak *Wadi'ah* kepada kontrak *Wadi'ah yad Dhamanah*. Ulama sebulat suara berpendapat bahawa apabila konsep *Wadi'ah yad Dhamanah* digunakan dalam produk perbankan maka ia hendaklah diandaikan sebagai *al-Qard* (pinjaman) daripada pendeposit kepada bank. Walaubagaimanapun, BSN telah membuat pembaharuan dalam kontrak SSP iaitu dengan menggunakan akad *Mudharabah*.

Dalam produk *Al-Awfar* dan SSP, pemberian hadiah serta cabutan bertuah merupakan perkara yang sering dipertikaikan oleh orang ramai kerana bimbang akan terlibat dalam perjudian yang diharamkan oleh Islam. Namun, pemberian hadiah ataupun ganjaran dalam produk ini bukannya perjudian kerana ianya menggunakan akad *Mudharabah* yang jelas di antara bank dan pendeposit seperti mana yang dimetrai dalam dokumen akad. Jika ada keuntungan dalam penggunaan modal yang diberikan oleh pelanggan ia akan dibahagikan di antara bank dan pelanggan berasaskan nisbah perkongsian keuntungan yang telah dipersetujui awal.

Cabutan bertuah merupakan insentif tambahan untuk menggalakkan pendeposit menyimpan atau melabur di sesebuah bank. Hadiah yang diberikan kepada pendeposit bertuah adalah daripada wang yang disediakan oleh bank dan mana-mana pendeposit yang tidak mendapatnya, mereka tidak akan kehilangan simpanan atau wang pelaburan mereka bahkan mendapat keuntungan jika ada. Oleh itu transaksi ini tidak termasuk dalam kategori *al-Maisir*.

Cabutan bertuah menurut Islam adalah harus pada asal hukumnya. Namun, kekeliruan berlaku dalam masyarakat Malaysia pada hari ini kerana beranggapan bahawa pada kebiasaannya cabutan bertuah ini bertentangan dengan Syariah seperti cabutan *Magnum*, *4D* dan lain-lain. Persepsi masyarakat pada hari ini berkenaan cabutan bertuah telah menghilangkan hukum asal cabutan yang harus menurut pandangan majoriti ulama.

Dar Ifta' al-Misriyyah yang merupakan sebuah pihak berkuasa fatwa di Mesir telah mengeluarkan fatwa yang cukup jelas tentang keharusan cabutan bertuah ini. Fatwa keharusan cabutan bertuah ini berasaskan kepada dalil yang terdapat dalam surah 'Ali Imran ayat 44, di mana, cabutan yang dilakukan oleh orang-orang yang ingin menjaga Maryam Binti 'Imran.

ذَٰلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ ۗ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ ۗ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ

يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٤﴾

Peristiwa Yang demikian ialah sebahagian dari berita-berita ghaib Yang Kami wahyukan kepadamu (Wahai Muhammad), sedang Engkau tidak ada bersama-sama mereka ketika mereka mencampakkan qalam masing-masing (untuk mengundi) siapakah di antara mereka Yang akan memelihara Maryam. dan Engkau juga (Wahai Muhammad) tidak ada bersama-sama mereka ketika mereka berkelahi (tentang perkara menjaga dan memelihara Maryam).

(‘Ali Imran: 44)

Dalil yang kedua terdapat dalam surah al-Shaaffat ayat 141. Dalil ini berkenaan cabutan yang dilakukan dalam kapal yang dinaiki oleh Nabi Yunus AS untuk menentukan siapakah yang akan dihumban ke laut.

فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾

(Dengan satu keadaan Yang memaksa) maka Dia pun turut mengundi, lalu menjadilah ia dari orang-orang Yang kalah Yang digelunsurkan (ke laut).
(al-Shaaffat:141)

Terdapat hadith yang membawa kepada keharusan cabutan bertuah iaitu hadith yang diriwayatkan oleh Sayyidatuna 'Aisyah RA yang bermaksud "bahawa Nabi SAW jika ingin keluar bermusafir, Baginda akan mengadakan cabutan undi di kalangan para isterinya." Hadith kedua adalah hadith yang di riwayatkan dalam Musnad Ahmad Bin Hanbal yang bermaksud "bahawa dua orang lelaki saling mendakwa pemilikan ke atas seekor binatang tetapi tidak seorang pun di kalangan mereka memiliki bukti atas dakwaannya. Maka Rasulullah SAW mengarahkan mereka berdua melakukan undian tentang siapakah yang perlu bersumpah, maka ada ia suka atau tidak." Selain daripada al-Quran dan al-hadith, cabutan bertuah ini diharuskan adalah bersandarkan perbuatan panglima tentera Islam, Sa'ad Bin Abi Waqqas pada hari peperangan Al-Qadisiyyah mengadakan cabutan undi di antara dua orang Muazzin untuk menentukan siapakah yang akan melaungan azan.

Imam al-Qurtubi menyebut dalam tafsirnya bahawa cabutan undi adalah harus mengikut Syariah terutamanya untuk orang-orang yang berlaku adil dalam pembahagian. Manakala majoriti fuqaha menghukumnya adalah sunat kecuali Abu Hanafah dan dua sahabatnya iaitu Muhammad Al-Syaibani dan Abu Yusuf yang menghukumnya sebagai haram seperti mana haramnya *al-azlam*. Abu 'Ubaid meriwayatkan bahawa tiga orang Nabi mengamalkan cabutan undi iaitu Nabi Yunus AS, Nabi Zakaria AS dan Nabi Muhammad SAW (Al-Qurtubi, Abu Abdullah Muhammad Bin Ahmad Al-Ansari, t.t).

Berdasarkan kepada pandangan-pandangan ulama terhadap perkara ini, maka ternyata bahawa hukum asal cabutan dalam apa jua aspek adalah harus dan tidak ada mana-mana dalil yang jelas mengharamkannya. Keharusan ini berlaku apabila semua pihak yang menerima cabutan adalah menerima hak yang sama, tidak ada unsur judi atau *maisir* dalam urusan cabutan dan cabutan yang dilakukan adalah dalam perkara yang diharuskan oleh Syariah.

Kelebihan Produk Al-Awfar & SSP

Masyarakat pada hari ini tidak kira agama dan bangsa telah menerimapakai sistem perbankan Islam. BSN juga tidak ketinggalan untuk menawarkan produk berasaskan prinsip syariah setelah kerajaan memberi kebenaran pihak bank yang berlesen untuk menawarkan produk perbankan Islam secara sampingan (*Windows Islamic Banking*). Kelebihan pertama produk al-Awfar dan SSP adalah ia merupakan produk simpanan dan pelaburan berasaskan kontrak Islam. Pendeposit tidak perlu ragu-ragu lagi untuk menyimpan dan melabur dalam produk ini kerana ia menepati garis panduan yang telah

ditetapkan oleh Syarak. Malah pihak bank mempunyai ahli penasihat Syariah dan Majlis Penasihat Syariah bagi memantau setiap produk.

Kelebihan kedua adalah adanya ganjaran hadiah dan cabutan bertuah yang menanti para pendeposit. Pendeposit bertuah bakal menerima ganjaran yang sangat bernilai daripada pihak bank. Malahan dengan hanya adanya minimum RM10.00 dalam akaun, pendeposit tersebut layak untuk menyertai cabutan tersebut yang diadakan oleh pihak bank sebulan sekali. Cabutan yang dilakukan ini dibuat dengan adil dan saksama serta dipantau oleh pihak yang bertanggungjawab.

Kelebihan ketiga adalah produk ini bebas daripada anasir-anasir yang menjurus kepada riba dan perjudian. Produk al-Awfar dan SSP merupakan produk alternatif kepada produk konvensional yang telah sedia ada. Maka, pendeposit dapat memilih dan menilai produk yang sepatutnya disertai. Islam telah menetapkan bahawa riba dan perjudian merupakan perkara yang haram. Oleh itu, seharusnya umat Islam menyimpan dan melabur dalam produk perbankan Islam. Walaupun pulangnya adalah sedikit namun ia adalah halal.

Kesimpulan

Apa yang dapat disimpulkan daripada penulisan ini adalah kontrak *Mudharabah* merupakan kontrak yang amat sesuai dalam penawaran hadiah dalam produk berasaskan simpanan dan pelaburan. Pendeposit tidak perlu ragu-ragu lagi kerana sudah jelas bahawa produk deposit Al-Awfar dan Sijil Simpanan Premium (SSP) menggunakan kontrak *Mudharabah* dalam menjalankan urusniaganya. Malahan, cabutan bertuah yang ditawarkan oleh BIMB dan BSN dalam produk simpanan dan pelaburan adalah dibenarkan oleh Islam. Keharusan mengenai cabutan bertuah ini mempunyai dalil-dalil yang kuat. Oleh itu, masyarakat sekarang seharusnya mengubah persepsi bahawa cabutan bertuah ini diharamkan dalam Islam.

Dengan adanya cabutan bertuah yang ditawarkan oleh pihak bank, ianya akan menarik minat para pelabur Islam untuk melabur dalam produk berasaskan kontrak yang dibenarkan oleh Islam. Dalam masa yang sama, inisiatif ini juga dapat menggalakkan masyarakat di Malaysia menyimpan untuk kegunaan masa hadapan di samping adanya ganjaran yang menanti para pendeposit yang bertuah. Produk al-Awfar dan SSP bukan saja telah menyumbang keuntungan kepada bank masing-masing malah dalam masa yang sama dapat mengukuhkan lagi sistem perbankan Islam di Malaysia.

Rujukan

- Ab. Mukmin Ab. Ghani. (1999). *Sistem Kewangan Islam dan Pelaksanaannya di Malaysia*. Kuala Lumpur: Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
- Al-Qardawi, Y. (1998). *Fawa'id al-Bunuk Hiya al-Riba al-Muharram*. Mu'assasat al-Risalah: Beirut
- Al-Qurtubi, Abu Abdullah Muhammad Bin Ahmad Al-Ansari (t.t). *Al-Jami' li-Ahkam al-Quran*. Kaherah
- Al-Zuhayli, W. (2006). *Al-Fiqh al-Islami wa-Adillatuh*. Dar al-Fikr: Damascus
- Amir Shaharuddin. (2010). "Maslahah-Mafsadah Approach in Assessing the Shari'ah Compliance of Islamic Banking Products", *International Journal of Business and*

- Social Science*, Vol. 1 No. 1, Hh. 129-136
- Arif, J.M. (2008). *Manager Business Development*, Bank Simpanan Nasional, Jabatan Perbankan Islam, Temubual, 30 April 2012
- Bank Islam Malaysia Berhad. (t.t). *Bank Islam Malaysia Berhad: penubuhan dan operasi*. Kuala Lumpur: Percetakan Hassan & Sons
- BIMB (2011). Annual report, <http://www.bankislam.com.my/> (diakses pada 20 Mac 2012)
- BSN (2011). Annual report, <http://www.bsn.com.my/> (diakses pada 20 Mac 2012)
- Dar Ifta' al-Misriyyah, <http://www.dar-alifta.org/default.aspx?LangID=2&Home=1> (diakses pada 20 Mac 2013)
- Fiqh Academy of the Organization of Islamic Conference. (1998). *Qararat wa-Tausiyat Majma' al-Fiqh al-Islami*. Dar al-Qalam: Damascus
- Joni Tamkin Borhan. (2005). *Pelaksanaan Prinsip-Prinsip Syariah dalam Amalan Perbankan Islam di Malaysia*, dlm Abdullah Alwi Hj Hassan (Ed.), *Teori dan Aplikasi Kontemporari Sistem Ekonomi Islam di Malaysia*. Kuala Lumpur : Utusan Publication
- Laman Rasmi Bank Simpanan Nasional, <http://www.bsn.com.my/>, (diakses pada 26 April 2013)
- Laman Rasmi Bank Simpanan Nasional, <http://www.bsn.com.my/>, (diakses pada 26 April 2013)
- Mohd Fuad Md Sawari, Razi Hassan dan Md Faruk Abdullah. (2011). "Prize-giving to the Premium Savings Certificate Holders: A Syariah Compliance Review on the Bank Simpanan Nasional in Malaysia", *Internasional Journal of Islamic and Middle Estern Finance and Management*, Vol. 4, No. 3, Hh. 259-270
- Mohd Nazri Chik. (2009). *Isu-Isu Syariah dalam Produk Akaun Simpanan dan Pelaburan Al-Awfar Bank Islam Satu Penjelasan*. <http://www.bankislam.com.my/bm/Document/shariah/240311> (diakses pada 20 Mac 2012)
- Muhammad Nor Azam Samah, Shahida Shahimi dan Abdul Ghafar Ismail. (2011). "Developing Syariah Compliant Deposits Product With Prize Giving Feature: A case Study on Al-Awfar of BIMB", (Kertas kerja dibentangkan di Workshop on Islamic Economics and Finance UKM)
- Nor Mohamed Yacop. (1996). *Teori, Amalan dan Prospek Sistem Kewangan Islam di Malaysia*. Kuala Lumpur: Utusan Publications & Distributors Sdn. Bhd.
- Portal Rasmi Fatwa Malaysia, <http://www.e-fatwa.gov.my> (diakses pada 20 Mac 2013)
- Radiyah Abdul Kader. (2001). *Ekonomi Islam*. Kuala Lumpur: Univision Press Sdn. Bhd
- Surah 'Ali Imran, ayat 44
- Surah Al-Shaaffat, ayat 141
- Yusuf Ramli. (2008). *Mudharabah dalam institusi kewangan Islam*. Shah Alam: UPENA UiTM
- Zulkifli Mohamad al-Bakri. (2011). *Kewangan Islam dalam Fiqh Syafi'i*. Kuala Lumpur: IBFIM